

**OLOF PALME
INTERNATIONAL
CENTER**

**Inicijativa za povećanje transparentnosti
rada lokalne vlasti u Leskovcu**

Anketa o transparentnosti leskovačke lokalne samouprave

NARODNI PARLAMENT

Leskovac, maj 2012.

SADRŽAJ

UVODNE NAPOMENE.....	3
METODOLOGIJA.....	4
NALAZI.....	5
OSNOVNI PODACI.....	5
REZULTATI ANKETE.....	6
<i>Informisanost o radu lokalne samouprave.....</i>	<i>6</i>
<i>Percepcija građana o transparentnosti rada lokalne samouprave.....</i>	<i>9</i>
<i>Učešće građana u donošenju odluka.....</i>	<i>13</i>
<i>Upoznatost sa normativima.....</i>	<i>17</i>
<i>Percepcija i mišljenje građana o podeli odgovornosti.....</i>	<i>19</i>
ZAKLJUČCI & PREPORUKE	21

UVODNE NAPOMENE

Anketa o transparentosti rada leskovačke lokalne samouprave je sprovedena tokom meseca marta i aprila 2012. godine, u više naseljenih mesta na teritoriji grada Leskovca.

Anketa o transparentosti rada leskovačke lokalne samouprave je organizovana kako bi se istražila otvorenost leskovačke lokalne samouprave prema lokalnoj javnosti, te ispitali stavovi i raspoloženje lokalne javnosti prema učešću građana u donošenju odluka.

Ovde datom analizom i predstavljanjem podataka dobijenih pomoću ove ankete omogućen je kritički osvrt na rad lokalne samouprave u domenima otvorenosti za javnost, odgovornosti u radu, kao i omogućavanja građanima da uzmu aktivno učešće u donošenju odluka, odnosno radu leskovačke lokalne samouprave. Navedeno je veoma bitno radi unapređenja prava građana na dobru upravu, odnosno prava lokalne javnosti da ih opslužuje lokalna vlast koja radeći u njihovom najboljem interesu, građane istinito i pravovremeno informiše o onome što radi, te ih aktivno konsultuje i uključuje u procese donošenja odluka.

Ovom anketom je obuhvaćeno 500 punoletnih osoba sa prebivalištem na teritoriji grada Leskovca.

Anketu o transparentnosti leskovačke lokalne samouprave sprovelo je Udruženje „Narodni parlament“ iz Leskovca zahvaljujući finansijskoj podršci švedskog Ulof Palme centra.

METODOLOGIJA

Anketa o transparentnosti leskovačke lokalne samouprave započeta je definisanjem uzorka istraživanja, odnosno definisanjem načina određivanja i uključivanja reprezentativnog dela populacije sa prebivalištem na teritoriji grada Leskovca u ovo anketno istraživanje. Kako bi se na kraju ankete dobili što pouzdaniji podaci korišćene su metode namernog i slučajnog metoda uzorkovanja.

Tako je prilikom definisanja uzorka, posebna pažnja poklonjena proporcionalnoj zastupljenosti polova i godina starosti, školskoj spremi, radnog statusa i mesta stanovanja (u smislu ruralnih ili urbanih područja) u uzorku istraživanja. Sa druge strane, sam izbor anketnih ispitanika obavljen je po principu slučajnog uzorkovanja ali unutar unapred poznatog i definisanog, gore navedenog uzorka.

Po godinama starosti, ispitanici su podeljeni u više starosnih kategorija: 15-30 godina starosti; 31-45 godina starosti; 46-60 godina starosti; i 61 i više godina starosti.

Što se tiče školske spreme ispitanika izvršena je sledeća kategorizacija: bez obrazovanja; osnovna škola; srednja škola; viša škola ili fakultet.

Radni status: nezaspoleni; zaposleni kod poslodavca; preduzenik; poljoprivrednik; učenik&student i penzioner.

Primena obeju gore pomenutih metoda uzorkovanja rezultirala je u definisanju uzorka anketnog istraživanja koje je obuhvatilo ukupno 500 punoletnih osoba sa prebivalištem na teritoriji grada Leskovca.

Paralelno sa definisanjem uzorka istraživanja izrađen je i anketni upitnik koji se sastojao od ukupno 26 pitanja.

NALAZI

Kako je anketa sprovedena uz korišćenje kvantitativnog metodološkog pristupa ispod su prezentovani gotovo svi podaci prikupljeni tokom ove ankete. Prvo su prezentovani osnovni podaci (osnovna statistika) o strukturi osoba koje su anketirane, razvrstani po polu, godinama starosti, školskoj spremi, radnom statusu i mestu stanovanja (u smislu ruralnih ili urbanih područja). Zatim su prezentovani podaci dobijeni pomoću glavnih, odnosno nosećih pitanja ankete.

OSNOVNI PODACI

Anketirano je, kao što je već pomenuto, ukupno 500 osoba sa boravištem na teritoriji grada Leskovca. Struktura ispitanika je bila sledeća:

Pol ispitanika

	%
ženski	49,8
muški	50,2
Ukupno	100,0

Starost ispitanika %

15-30 godina	23,2
31-45 godina	32,4
46-60 godina	32,0
61 i više	12,4
Ukupno	100,0

Školska sprema ispitanika %

bez obrazovanja	0,8
osnovna škola	9,0
srednja škola	62,0
viša škola ili fakultet	28,2
Ukupno	100,0

Radni status ispitanika %

nezaposleni	42,4
zaposleni kod poslodavca	34,4
preduzetnik	4,6
poljoprivrednik	1,6
učenik, student	1,6
penzioner	15,4
Ukupno	100,0

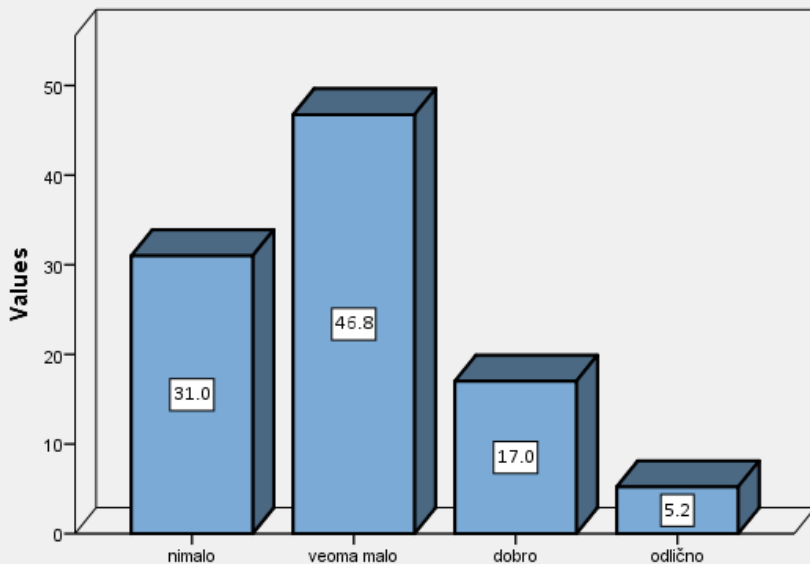
33,8% anketiranih je sa sela dok 66,2 anketiranih živi u urbanoj, gradskoj sredini.

REZULTATI ANKETE

Po podacima dobijenih pomoću ove ankete, građani su očigledno nedovoljno informisani o radu leskovačke lokalne samouprave.

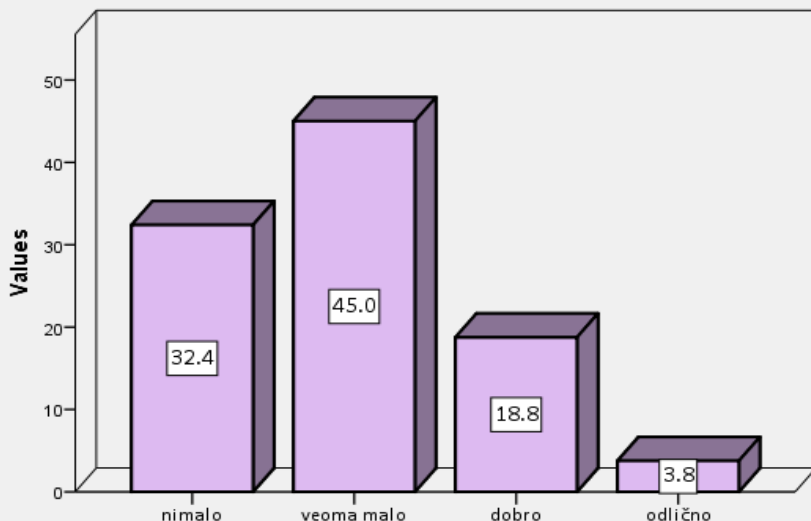
Informisanost o radu lokalne samouprave

Koliko ste informisani o radu lokalne samouprave (opštine)?

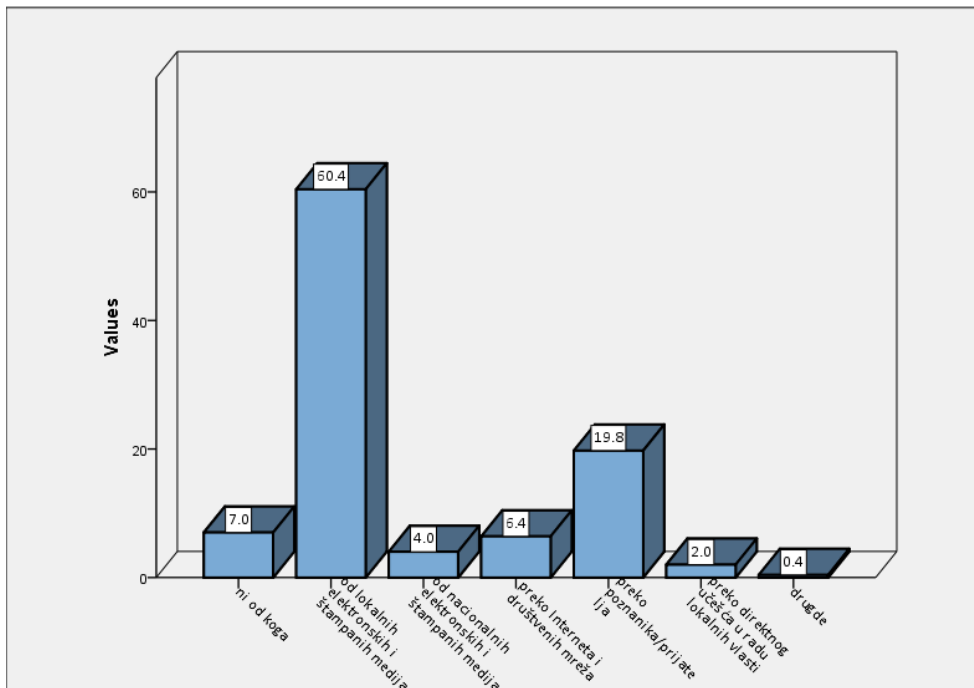
Nema značajnijih odstupanja između polova, te i muškarci i žene poseduju gotovo podjednaku informisanost o radu leskovačke lokalne samouprave. Takođe, ispitanici različitih starosnih doba daju poprilično ujednačene odgovore (u odnosu na procenete iz tabele iznad) po pitanju informisanosti o radu leskovačke lokalne samouprave. Kad je u pitanju školska sprema, rezultati pokazuju da što je viša školska sprema to je informisanost donekle bolja. Ispitanici sa sela su manje informisani od ispitanika iz urbanih sredina.

Koliko ste informisani o radu lokalnih javno komunalnih preduzeća i ustanova?...

Kao i kod prethodnog pitanja, i ovde nema značajnijih odstupanja u odnosu na procenite iz prethodne tabele, a kad su u pitanju odgovori koje daju ispitanici različitih polova i godina starosti, školske spreme, radnog statusa i mesta stanovanja.

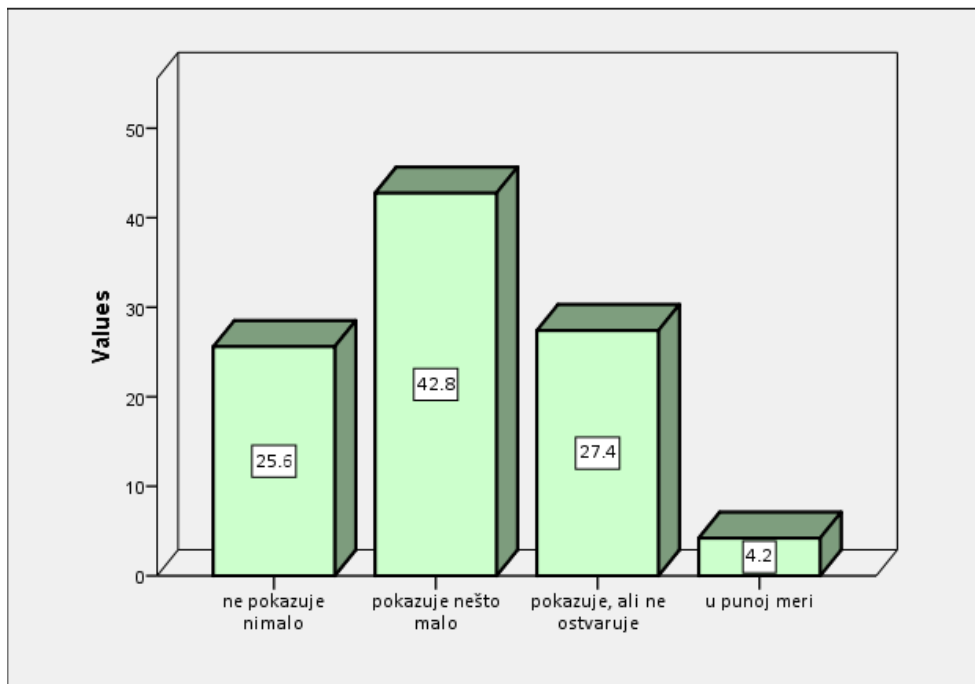
Od koga najčešće čujete informacije o radu lokalne samouprave i lokalnih javno komunalnih preduzeća i ustanova?

Percepcija građana o transparentnosti rada lokalne samouprave

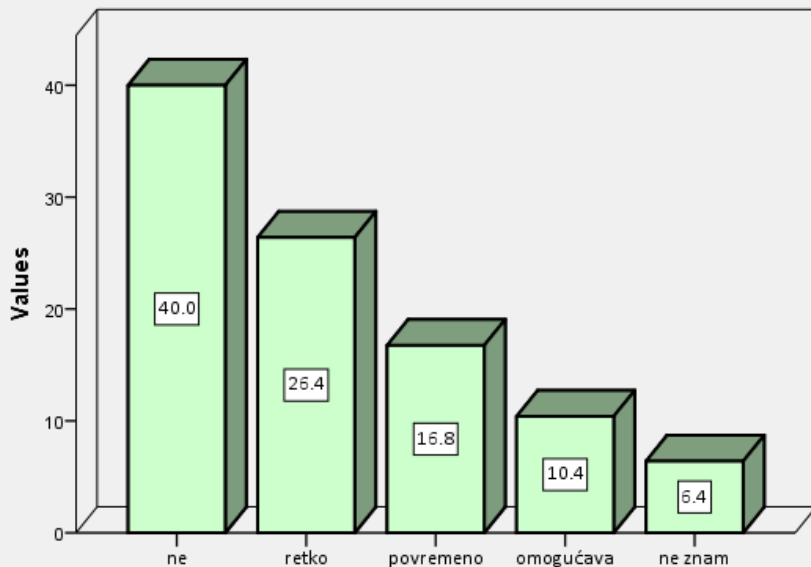
U kojoj meri lokalna samouprava pokazuje nameru da istinito i pravovremeno informiše građane o svom radu?...

Pomoću pitanja u tabeli iznad ispitana je percepcija građana o težnji leskovačke lokalne samouprave da istinito i pravovremeno informiše građane o svom radu. U tom smislu, evidentno je da je percepcija ogromne većine građana takva da oni

smatraju da u ovoj oblasti leskovačka lokalna samouprava ne čini dovoljno. Čak se ovom prevladavajućem korpusu građana mogu statistički „priključiti“ i oni građani koji navode da lokalna samouprava „pokazuje nameru da istinito i pravovremeno informiše građane“, ali da tu nameru ipak ne ostvaruje u praksi, jer namera očigledno nije dovoljna za istinito i pravovremeno informisanje u praksi.

Da li lokalna samouprava omogućava građanima/kama da iznesu svoje mišljenje i stavove o aktuelnim lokalnim pitanjima i problemima?...

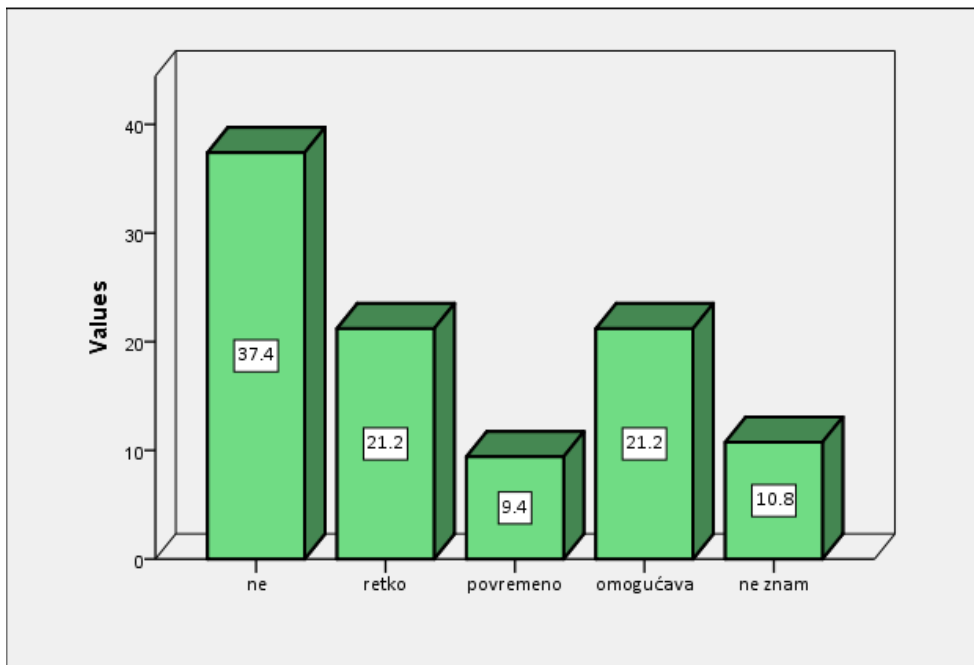

Iako u odgovorima na pitanje iz tabele na prethodnoj stranici ukupno 53,6% ispitanika odgovara da lokalna samouprava omogućava građanima da iznesu svoje mišljenje i stavove o aktuelnim lokalnim pitanjima i problemima, te da ovo lokalna samouprava čini „retko“, „povremeno“ ili „apsolutno, tj. omogućava“; samo 19,8% ispitanika (tabela ispod) zna da navede barem jedan način za iznošenje mišljenja ili stava lokalnoj samoupravi. Nedoslednost u odgovorima jasno pokazuje da građani zapravo nemaju jasnu percepciju koncepta „učešća građana“ jer iako ih više od polovine tvrdi da lokalna samouprava poprilično različitom dinamikom omogućava građanima i građankama da iznesu svoje mišljenje i stavove o aktuelnim lokalnim pitanjima i problemima, tek jedva jedna petina ispitanika zna da navede na koji to način bi to iznošenje mišljenja i stavova funkcionisalo u praksi.

Da li znate za neki način pomoću kojeg građanin/ka može lokalnoj samoupravi izneti svoje mišljenje i stav o aktuelnim lokalnim pitanjima i problemima?

	%
ne znam	80,2
obraćanjem gradonačelniku	2,0
obraćanjem ombudsmanu	,4
obraćanjem preko odbornika u lokalnoj samoupravi	1,8
obratiti se pismeno nadležnim institucijama	2,2
pismenim obraćanjem povereniku za inform. od javnog značaja	,4
preko medija	1,2
preko predstavnika mesne zajednice	5,2
putem građanske inicijative	,4
putem Interneta	1,6
putem javne rasprave	,8
putem primedbi i pritužbi, stavljanjem istih u kutiju	3,8
Ukupno	100,0

Da li lokalna samouprava omogućava građanima/kama da iznesu pritužbe na rad svojih službenika ili lokalnih javno komunalnih preduzeća i ustanova?

Kao što se može videti iz ove tabele, 21,2% građana izjavljuje da lokalna samouprava omogućava iznošenje pritužbi na rad svojih službenika, ali kod ovog pitanja nismo ispitivali, kao kod prethodnog, da li bi građani znali da navedu način na koji građanin može izneti pritužbu na rad službenika lokalne samouprave ili javno komunalnih preuzeća i ustanova.

Učešće građana u donošenju odluka

Da li ste nekad lokalnoj samoupravi izneli svoje mišljenje ili stav o bilo kom lokalnom pitanju ili problemu? ...

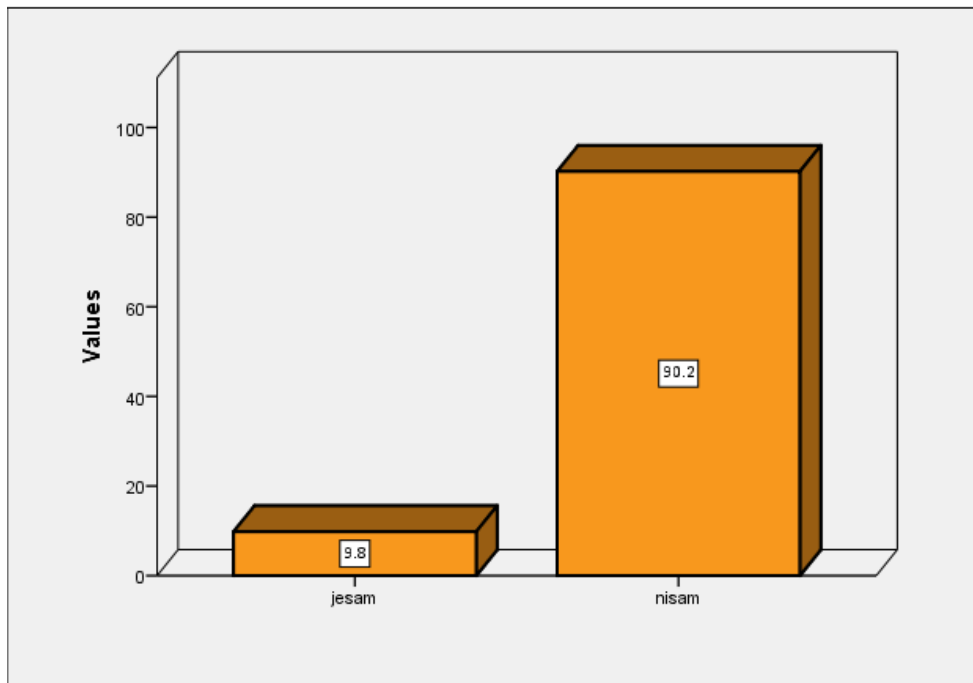

Tabela iznad jasno pokazuje da čak više od 90% građana nikada nije bilo u prilici da iznese svoje mišljenje ili stav lokalnoj samoupravi o nekom lokalnom pitanju ili problemu. Ovo nameće neizbežan zaključak da očigledno postoji nedostatak praktičnih mehanizama za iznošenje mišljenja i stavova a koje bi građani mogli

iskoristiti za ovako nešto; te i zaključak da su građani po pitanju iznošenja svog mišljenja ili stava, prilično pasivni. Opet, nije poznat rezultat, odnosno nivo izvršenog uticaja na donosiocima odluka u onim retkim (9,8%) slučajevima kad su građani zaista i izneli svoj stav ili mišljenje. Ako je istog uopšte i bilo.

Da li ste nekad lokalnoj samoupravi ili nekom lokalnom javno komunalnom preduzeću ili ustanovi uputili zahtev za informaciju od javnog značaja?

	%
jesam	3,6
nisam	96,4
Ukupno	100,0

Kao što se može videti iz ove tabele, samo 3,6% ispitanika je upućivalo zahteve za informacije od javnog značaja.

Međutim, iz tabele ispod je jasno da gotovo svi anketirani građani smatraju da leskovačka lokalna samouprava treba da omogući građanima da iznose svoje mišljenje i stavove. Samo 3 od ukupno 500 ispitanika je odgovorilo da za ovako nešto „nema potrebe“!

Da li lokalna samouprava treba da omogući građanima/kama da iznesu svoje mišljenje i stavove o lokalnim pitanjima i problemima?

	%
treba	81,2
treba, ali samo ako su naročito važna pitanja i problemi	18,2
nema potrebe	0,6
Ukupno	100,0

Koliko je lokalna samouprava otvorena da sasluša građane/ke?

	%
nimalo	42,0
nešto malo	39,4
dosta, ali bi moglo i bolje	16,8
veoma otvorena	1,8
Ukupno	100,0

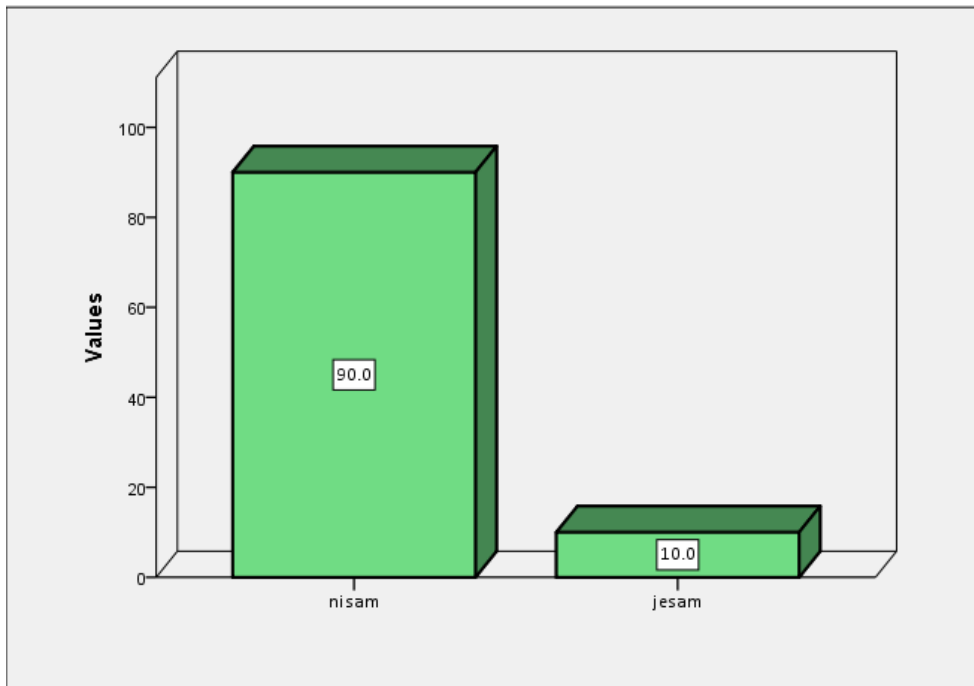
Iako gotovo svi anketirani smatraju da leskovačka lokalna samouprava treba da omogući građanima da iznose svoje mišljenje i stavove, trenutna percepcija građana je takva da ista demonstrira veoma izraženu sumnju u spremnost same lokalne samouprave da sasluša građane. Ovo je prikazano u tabeli iznad.

Takođe, kao što se može i videti iz tabele direktno ispod, samo 9% ispitanika izjavljuje da ih je leskovačka lokalna samouprava ikada pitala za mišljenje o nekom lokalnom problemu. Ovo pre svega govori o nedostatku konkretnih i efikasnih mehanizama za ostvarivanje učešća građana u procesima donošenja odluka.

Da li Vas je lokalna samouprava ikad pitala šta mislite o nekom aktuelnom lokalnom problemu?

	%
nije	91,0
jeste	9,0
Total	100,0

Da li ste ikada kao građanin učestvovali u donošenju bilo kakve odluke lokalne samouprave?...

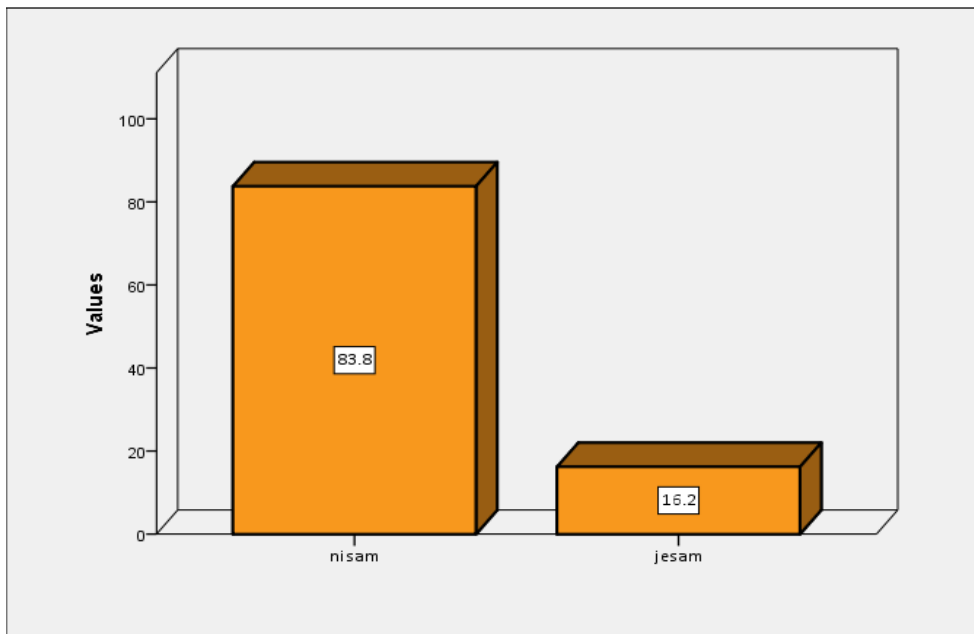

Iz tabela iznad se može videti da ogromna većina građana izjavljuje da nikada nije učestvovala u donošenju bilo neke odluke donete od strane leskovačke lokalne samouprave. Verodostojnost odgovora ispitanika koji su izjavili da jesu učestvovali u donošenju neke odluke lokalne samouprave nismo ispitivali.

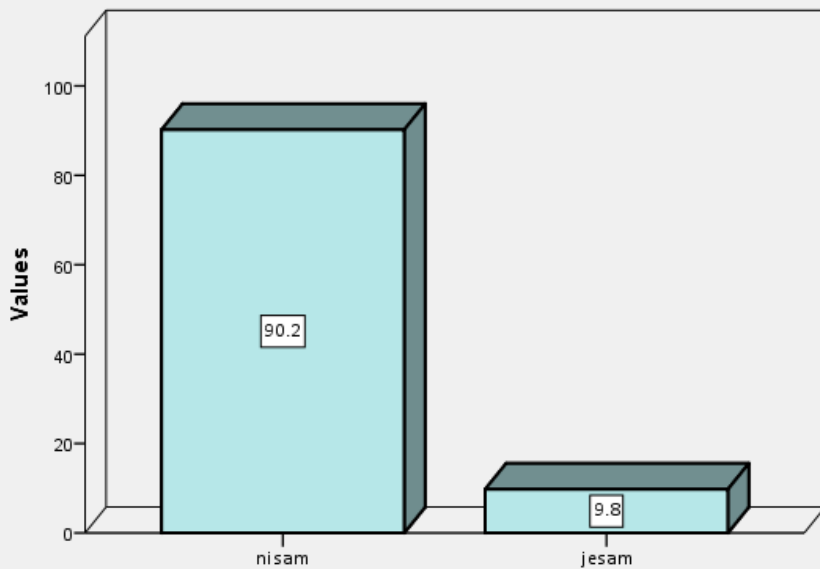
Upoznatost sa normativima

Da li ste upoznati sa sadržajem bilo koje odluke ili drugog podzakonskog akta usvojenog od strane lokalne samouprave?...

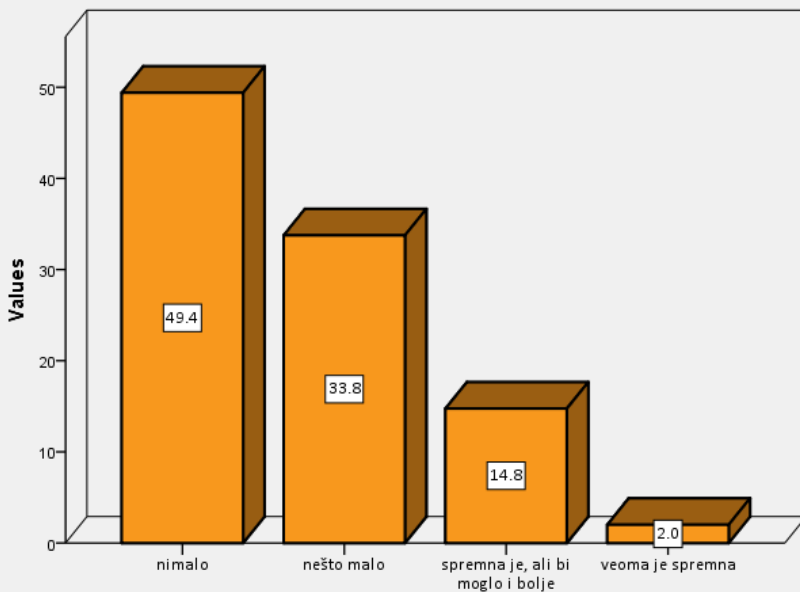
Iz tabele iznad se može videti i to da ogromna većina ispitanika (83,8%) nije upoznata sa suštinskim sadržajem neke odluke, odnosno podzakonskog akta, usvojenog od strane leskovačke lokalne samouprave. Realno stanje je verovatno još lošije jer većina onih koji su ustvrdili da jesu upoznati nije znalo da da precizniji odgovor o aktu sa čijim sadržajem su navodno upoznati.

Da li ste upoznati sa godišnjim izveštajem o radu bilo kojeg javno komunalnog preduzeća ili ustanove?...

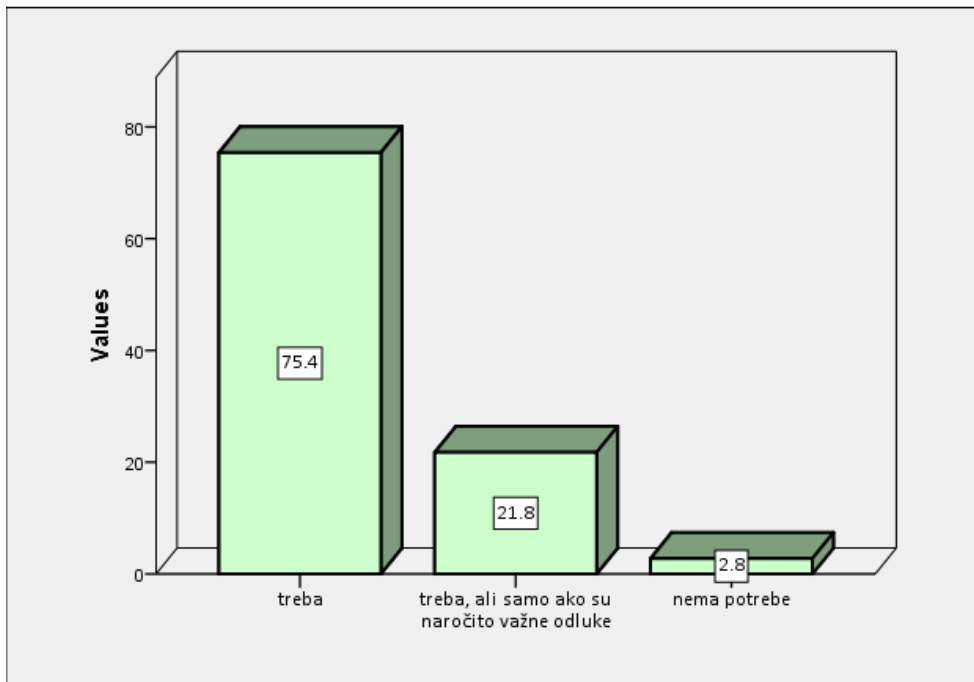

Percepcija i mišljenje građana o podeli odgovornosti

Da li je lokalna vlast spremna da podeli odgovornost i nadležnost i uključi građane/ke u odlučivanje?...

Da li lokalna samouprava treba da konsultuje građane/ke prilikom odlučivanja?...

Iz obe prethodne tabele jasno je da lokalna javnost smatra da leskovačka lokalna samouprava treba da konsultuje građane prilikom donošenja odluka, ali i da većina građana sumnja u spremnost lokalne vlasti da podeli odgovornost i nadležnosti.

ZAKLJUČCI & PREPORUKE

Nema transparentne i odgovorne vlasti ako ona pravovremeno i istinito ne obaveštava javnost o svom radu. Logično, ako građani nisu upoznati sa onime što radi lokalna vlast onda je nivo transparentnosti i odgovornosti jedne vlasti veoma diskutabilno pitanje. Sasvim često, ovakva situacija nedostatka informacija izaziva probleme i samoj lokalnoj vlasti jer u situaciji kad nema pravih informacija, onda javnost može samo da nagađa. U situaciji kad nema informacija, dezinformacija često postaje informacija.

Takođe, u situaciji kad nema adekvatno informisane javnosti onda nema ni učešća građana u procesima donošenja odluka. Kako građanin zaista može da učestvuje u bilo kakvom procesu donošenja odluka ako nije ni svestan, tj. informisan, da se neki takav proces uopšte i dešava? Naravno, samo informisanost nije dovoljna, ali jeste osnovni preduslov za učešće građana.

Lokalna vlast koja informiše građane o svom radu je očigledno transparentnija, i ovo je direktno povezano sa nivoom odgovornosti te iste vlasti. Mnogo je lakše građanima ne odgovarati za bilo koji postupak ako javnost nema informaciju o tome. Transparentnija vlast je i manje korumpirana jer je javnost u prilici da preuzme ulogu aktivnog kontrolora.

Međutim, rezultati ovog anketnog istraživanja pokazuju da je nivo informisanosti građana o radu leskovačke lokalne samouprave dosta nizak. Takođe, na slično niskom nivou se nalazi i informisanost građana kad su u pitanju rad javno-komunalnih preduzeća i ustanova čiji je osnivač leskovačka lokalna samouprava. Građani se najviše informišu o njihovom radu preko lokalnih elektronskih i štampanih medija, ali skoro petina i preko direktne komunikacije sa prijateljima i poznanicima što očigledno otvara vrata različitim interpretacijama jedne te iste informacije.

Istovremeno, percepcija građana o transparentnosti leskovačke lokalne samouprave, i uopšte težnji lokalne vlasti da o svom radu istinito i pravovremeno informiše građane i omogućiti im da iznesu svoje mišljenje ili stavove o aktuelnim lokalnim pitanjima i problemima, je prilično negativna u odnosu na samu lokalnu vlast. Ovakav negativan trend je prisutan i kad je učešće građana u donošenju odluka u pitanju jer tek mali procenat građana (9,8%) izjavljuje da jeste bio u prilici da iznese svoj stav ili mišljenje lokalnoj samoupravi. Ali kad se ovo i desilo, nisu poznati efekti iznošenja stava ili mišljenja, odnosno da li je taj postupak imao bilo kakav uticaj na donosiocce odluka iz lokalne vlasti.

Međutim, ohrabrujuće je to što ogromna većina ispitanika smatra da leskovačka lokalna samouprava treba da omogućiti građanima da iznose mišljenje i stavove o lokalnim pitanjima i problemima, te da se leskovačka lokalna samouprava ne treba zadržati samo na tome, već da treba da konsultuje građane prilikom donošenja odluka, odnosno omogućiti im da efikasnije i direktnije učestvuju u procesima donošenja odluka. Ovo govori i o tome da postoji svest kod javnosti o koristima od dvosmerne komunikacije između građana i lokalne samouprave, te ovo daje nadu da ako bi efikasni mehanizmi za ovakvu komunikaciju postojali u praksi, da bi procenat građana koji bi se odlučivao da ove mehanizme koristi rastao iz „dana u dan“.

Potencijalna institucionalizacija mehanizama za kreiranje bolje komunikacije između leskovačke lokalne vlasti i građana Leskovca, npr, u formi pokretanja Kancelarija za komunikaciju i informisanje građana koja bi, između ostalog, izrađivala i distribuirala Gradski bilten u štampanom i elektronskom obliku, omogućila bi da se mnoga od zaista brojnih pitanja u vezi sa transparentnošću rada leskovačke lokalne vlasti reše na efikasan način.